

* Ban Horvatski se je pri ministerstvu — kakor „Pravdonoša“ naznani — krepko potegnul za narodni jezik pri sodništvih tako v Reki kakor v Dalmaciji in vsa (?) je nada, da bo njegova beseda obveljala, ker je to tudi v korist cesarstva.

* V Moskavi na vseučilišču se je ustanovila stolica vshodnih jezikov: sanskriškega, hebrejskega, arabskega in perskega; za profesorja je zvoljen adjunkt kasanskega vseučilišča g. Petrov.

* Kollarjeva „Slavy Dcera“ je prišla na novo in pomnožena na Dunaji na svitlo. Obseže sedaj skupaj 644 sonetov, cena ji je 1 gold. 20 kr. Kdor pa ima že prvo izdanje, zamore pristavek dobiti posebej za 8 kraje.

* V Pragi se je ravno izdal prvi zvezek pesniških spisov iz zapuščine Jaroslava Kalina v prav krasni obliki.

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

19. pismo.

Dragi prijatelj!

Gradec je veliko prijazno mesto na obéh straneh Mure, 44 milj in pol od Tersta, in šteje blizo 50 tisuč duš; vidi se, kako ga je železnica poživila. Nekdaj je bilo mesto terdno obzidano; ob poslednji hudi vojski pa so Francozi večidel ozidja in terdnjavo na hribu (Schlossberg), ki se samotno izsred ravnine krasno kviško vzdiguje, razdjali. — Naš Teržačan, gospod Dubbane, ki se je v Gradec preselil, da bi svoje otroke tū ložej in boljši zredil in podučiti dal, mi je prijazno celo mesto okazol.

Mesto samo na sebi je sicer majhno; od železnih do žakljevih vrat je le 520 sežnjev dolgo, in od Pavlovih do Murinih vrat 420 sežnjev široko, in ne šteje čez 430 poslopij. Toliko veči pa so štiri predmestja, ki štejejo vkup čez 2600 pohoštev. — Po tem sva šla na prijazni, 50 sežnjev visoki okrogli hrib, na katerim je bila do leta 1809 silna terdnjava, ki se je takrat Francozom jako branila. Iz tega hriba, ki v lepi ravnini poleg Mure na levi strani zgolj sam stoji, kakor sim prej rekel, se vidi vseh Gradec in cela, zares krasna mestna okolica. Oglekala sva tudi nekoliko cerkev, posebno pa stolno cerkev in poleg nje grobje cesarja Ferdinanda II., prav lepo okroglo poslopje z visoko kuplo; — potem deželno dvorano (Burg), gledišče, stanovno nabero malarskih izdelkov (ständ. Bilder-Gallerie) in „Joaneviše“, kjer so bogate naravoslovne nabere in krasen rastljinosloven vert. Tudi novo poslopje nadvojvoda Janeza v Št. Lenartovim predmestji unikraj glacisa sim ogledal, intū krasno preprogo (Teppich) vidil, ki so jo Nemke slavni mu nadvojvodu v spomin naredile, ko je v zlo nevarnim času v Frankobrodu oblastnik nemške države bil. — Šla sva potem z gospod Dubbane-tam po železnim mostu čez Muro in Murino predmestje po Aninih ulicah, ktere bodo v kratkim nar lepši celiga mesta, Ekenberški grad ogledat. Ta veličanski grad, v resnici kraljevo prebivališče, je le pol ure od mesta na zahodni strani v prav lepim kotu pod zalimi pogojzdenimi griči. Že v 15. stoletju so stanovali tū neki Štajarski baroni; v letu 1623 pa je cesar Ferdinand II. ta slavni rod v knežji stan povzdignil. Sedanji veličanski Ekenberški grad je bil dozidan v letu 1665, in od kar so leta 1716 Ekenberški knezi pomerli, je grofov Herbersteinskih. Pred gradom je velik gaj ali vert, kamor se hodijo Gračani sprehajati in kratkočasiti. V drugim nadstropju so vse izbe in sobe z mnogimi krasnimi malarskimi izdelki okin-

čane, in v neki sobi je tudi pet ali šest majhnih podobarskih izdelkov, ki sta jih slavna umetnika Kanova in Thorwaldsen iztesala. — Poslednjič sim se peljal z g. Dubbane-tam še na izhodno stran mesta, poldrugo uro dalje, veliko in prav lepo cerkev Matere božje, ki ji Maria tolažnica (Maria-Trost) pravijo, ogledat.

V Gradcu sim pa dobil še družiga stariga znanca, ki ga tudi Ti dobro poznaš, namreč našiga nekdanjiga učitelja v Ljubljani gosp. Franka, ki že mnogo let tū v počitku živi. Z njim sim šel Kalvario (Calvarienberg) ogledat. Kalvaria ni družiga ko silno široka, kakih 15 sežnjev visoka skala, ki iz lepe ravnine poleg Mure samotno kviško šterlí. Pri skali je precej prostorna cerkev tako sozidana, da je veliki altar živa stena; verh skale pa je Kristus na križu med razbojnikama vseh pozlačen. — Gosp. Frank me je pa tudi na grad peljal, kamor starček v kljub vsi svoji starosti še vsaki dan hodi.

Iz visociga grada sim ogledal še enkrat čudovito lepo, rodovitno mestno okolico, in sim se čudil, da niso Rimljani, ki so lepe in rodovitne kraje tako dobro izbirati znali, tū vselitve imeli. Narberže pa so jo imeli, ker so bile tudi tod rimske starovine najdene; ali o silovitih vojskah, o preseljevanju narodov se je mende z iménam vred pogubila. — Bolj gotovo, ali prav za prav popolnoma gotovo pa je, da so v ti okrajni že zgodaj Slovani prebivali, kakor že mestno imé kaže, ki je bilo tudi Nemcem do petnajstiga stoletja vedno „Gradec“, ne pa, kakor nekteri spakujejo „Grätz“. Že če si čverstiga nemškiga Štajarca misliš, zraven pa zmehčano besedo Grätz, se vjema to kakor brús in sir! Še le Karol Veliki je Slované pregnal, in takrat so se Nemci, posebno Bavarci v deželo vrili, in zato se je mesto do enajstiga stoletja „Bavarski Gradec“ imenovalo.

Ker je moje letošnje potovanje po slovenskih krajih z Gradcam pri kraji bilo, prejmeš, dragi prijatelj, v prihodnjim listu poslednje pismice.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Šent-Petra poleg Čedadada 17. junia. Z veseljem naznanimo, da letina pri nas prav lepo kaže, akoravno nam je zima pozno slovo dala. Polje prav lepo stoji, posebno pa vinske tertle lepo ženó; nadjati se je, da, če nas Bog hudiga vremena obvarje, bomo vsega zadosti imeli. Vse drugače pa je okoli Čedadada. 15. t. m. je toča skoz dvé uri tako sula, da je vse tako pokončala, da se Bogu usmili. — Šliši se, da tukajšna c. k. distriktna komisija (Commissariat) bo svoje vradne opravila v slovenskim jeziku opravljala. Bog daj, da se zgodi! — Kar ljudske šole zadene, se še nič kaj posebnega ne sliši; upati pa je, da bojo verli domorodci, kterim je za prid in omiko naroda mar, se za to reč potegovali; z združenimi glasmi kličemo neprenehoma in prosimo odkritoserčno za to, kar nam gré; naj bi bili uslišani! And. Comel.

V Ljubljano se nam iz Dunaja piše 12. junia: „Včeraj smo pokopali mnogoljubljenoga gosp. doktorja Leopolda Šulca žl. Strasznickoga, slavnoznoga profesorja višje matematike na tukajšnjem politehniškem inštitutu. Ker je rajni prva leta svojega učeništva na Ljubljanskem učilišču prebil, i gotovo še v dragem spominu veliko Slovencev živi, ki so bili njegovi učenci; ker ga je verh tega tudi Krajnska kmetijska družba med svoje ude štela, naznanim to žalostno vést „Novicam“. Umerl je za tako imenovano Brightovo obistno boleznijo v 50. letu svojega življenja, prezgodaj za svoje učence, ki so ga ko očeta spoštovali i ljubili, — prezgodaj za slovstvo, ktero je z mnogimi matematičnimi i zemljemerskimi deli obogatil, — prezgodaj

za svojo ubogo rodovino, ktero je njegova smert do duše ranila. Vendar človek obrača, Bog oberne! — Kakor je bilo njegovo celo življenje polno ljubezni i blagodelnosti, taka je bila njegova smert, lahka i mirna; brez bolečin se je njegova blaga duša od telesa ločila. Njegove zadnje besede so bile: „Vsi dobri duhovi hvalijo Gospoda Boga!“ Pač v malokom je globoka véd s toliko ljubeznivostjo i prostostjo serca združena, kakor je bilo to pri njem. On je vés gorel za blagor svojih ljubih učencov, i kako so ga ti ljubili, spričuje to, da se jih je gotovo okoli 1000 sošlo, svojemu ljubljencu posledno čast skazat, čeravno je bil pogreb v Vezlavi, kjer je zadnje dni v toplicah bival, to je, 4 milje od Dunaja proč. Učenci so ga nesli, oni mu z baklami svetili, oni so mu na grobu še k slovesu zapeli v četerospevu, tako milo i ganljivo, da nikdar nisim bolj ginljive pesmi slišal — vse je jokalo! — Slavni Dunajski kiporez Gasser bo njegovo popersje v kararskem marmorji izdelal, vse to na stroške njegovih učencov, ki je bodo žalujočej rodovini v spomin ljubezni i sočutja podarili.

»Kar ko lepoto tukaj smo občutili,
Nam bode ko resnica tam naproti šlo!«

Te besede španskoga pesmenika se gotovo zdaj nad njim v naj širjem pomenu spolnujejo. Naj v miru počiva!

Iz Ljubljane. Dve noči zaporedama (nekteri pravijo celò tri noči), to je, v pondeljk 58, v torek pa 13 minut čez 2 je bil precej močen potres v Ljubljani.

— Ker se sliši, da bi utegnil svitli nadvojvoda Janez že te dni iz Tersta nazaj skozi Ljubljano iti, in bi tedaj odboru kmetijske družbe morebiti le mogoče bilo pismeno gosp. ude kmetijske družbe tukajšne podružnice in obertnijskiga društva v zbor povabiti, pozvemo že zdaj vse g. ude: naj bi se, če je moč vsi, snidili k temu zboru, kterimu bojo preljubljeni nadvojvoda čast svoje pričujočnosti skazali.

Odbor kmetijske in obertnijske družbe v Ljubljani.

Novičar iz mnogih krajev.

Vsi časniki iz Ogorskiga so vedno polni popisov slave in udanosti, s ktero se svitli cesar ob svojim potovanji sprejema; tudi se bere, da je knežija Serbska določila generala Kničanina in ministra Jankovića poslati, poklonit se cesarju v imenu knežije. Po ukazu cesarjevim je bilo iz terdnjave Aradske 50 jetnikov izpušenih, ki so bili zavolj deležtva poslednjih Ogorskih prekucij zaperti. — Ta mesec bojo spet za en milion popirnatiga drobiža na Dunaji sožgali, da bo tako ob kratkim spet le bakreni in sreberni drobiž med ljudstvom. — Po višjim ukazu se imajo po celim cesarstvu vsi tisti kraji popisati, ki so povodnjim nar bolj podverženi. — Sliši se, da se bo za colstvo posebna žandarmarija napravila. — Svitli nadvojvoda Janez je ogledoval unidan dela na železnici od Tersta do Nabrezine, ktere je močno pohvalil; pot nazaj — 5 ur dolgo — je čversti starček peš storil. — Postave društva za pogojzdenje Krasa je vlada poterdila in društvu krepko podporo obljubila. — Dunajčani potrebujejo vsaki teden 1600 do 1700 volov za živež. Lepo število! Ker je goveje meso tako drago, jim svetje dobrovoljna „Presse“, naj bi se bolj koštrunoviga mesa lotili!! — Nek gosp. Adolf Moser je dobil privilegij na mašino, ktera sama sode izdeluje brez sodarjev; le 2 človeka jo ravnata; sodci so lični, dobri in po ceni; mašina pa je precej draga. — Na Dunaj bo nekdo kmalo naogled postavil hišo iz klobučevne, ki je zoper dež s guto perčo prevlečena; narejena je iz 43.000 starih klobu-

kov; ena družina ima prostor v nji. — Čudne nasprotja so vunder na svetu! 50 let je, kar so očitne procesije po ulicah na sv. rešnjiga telesa dan na Francoskim prepovedane, leto's so bile spet dovoljene; — kraljica Angleška pa je na podlagi stare postave kralja Jurja IV. ravno zdaj prepovedala vsim katoljskim duhovnam, da se ne smejo v cerkvenim oblačilu na ulicah prikazati ali očitne procesije imeti. — Napoleon noče odjenjati od unidan naznanjenih novih davkov, pa tudi ne dovoli, da bi se armada pomanjšala.

Opomin zastran semenske ajde.

Preteklo jesen je bilo zavoljo deževniga vremena in zgodniga snega le malo ajde prav suhe spravljene, in kdor jo je v predalih hranil, se je bati, da bo okopeljo in zastonj sejal.

Treba je zato letos dobro pogledati, kakošna je ajda, ki je kdo za sème kupi.

Tako na zraku posušeno ajdino sème, za ktero je gospodar porok, da bo vse kalilo, se pod Ljubljano pri Devici Marii v Polji hiš. št. 30 po niski ceni dobí*).

Pogovori vredništva.

(Konec). Omenjeni kačji kamen je po popisu gladek, tedaj ga nič ne pride zdobljeniga v rano, da bi zamogli v tem zdravilne moči iskati; — da je pa to resnica, selahko iz tega zapopade, ker je, kakor smo v 39. listu slišali, tisti kamen že čez 100 let pri hiši, tedaj, večkrat rabljen bi že bil vés pošel, če bi se ga bila vsakokrat tudi le Hahnemanova mervica odkrušila. Ker pa kamen po popisu tudi magnetična ruda ni, se tudi v magnetizmu ne more zdravilna moč iskati. — Druga čudna pripovedka je ta, da se kamen le kačjih pikov prime, družih ran pa ne. Obilne vére mora biti, kdor to verjame!! Da se zlo kervivnih ran ne prime, radi verjamemo; zakaj bi se majhnih kakor vpičenih ran ne prijel, pa naravnost tajimo, ako je res, da se kačjih prime. — Nar bolj čudno je pa to, kar v 39. listu beremo, da „naj se kamen na rano dobro poveže, ki v 2 do 4 tednih sam od zaceljene rane odpade“. Vi pa pišete od dekleta v Vodici: „da čez 4 ure se je sam prijel, čez 16 ur ni bilo oteklíne znati več, in berž ko oteklína splahne, kamen odpade“. — Iz vsiga tega vidite, da mora človek silalahkoverin biti, ki verjame resnično zdravilno moč kačjiga kamna, ki si je na enako vižo zaupanje pridobil, kakor si ga je pridobilo zagovarjanje kačjiga strupa, pri kterim se je moglo tudi saj nekterekkrat naključiti, da so oteklíne čez 1 ali 2 dni splahnile — same po sebi, ker kačji pik, čeravno včasih veliko in nevarno oteklíno napravi, ni ravno vselej nevaren.

Zahvala.

Od blagosercnih dobrotnikov iz Tersta prijetih 10 gold. in 24 kr. sim med 10 nar potrebnih pogorelcov v Polji razdelil, ki se priserčno zahvalijo milodarnima dobrotnikama v dalnjim Terstu. Bog obudi tud še bližej kaj dobrotnikov za naše reveže.

Miha Peternel, kaplan.

*) Mi moža, ki to piše, dobro poznamo, da se je zanesti na njegovo besedo. Vred.

Popravitik.

V 48. listu natisnjene pesmice »Nanos« v 2. odstavku naj namesto:

Ogleduje Kras, Ipave
Dol, kjer Krajne kinč leži —

se bere:

Ogleduje kras Ipave,
Dol, kjer Krajne kinč leži.